

JAK ZORGANIZOWAĆ ZAWODY NA ORIENTACJĘ?

PORADNIK

PHM. KAMIŁA CYGAN

eee

ZADANIE W RAMACH PRÓBY HARCISTRZOWSKIEJ

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
1. Podstawowe informacje dot. biegów na orientację.....	4
1.1. Geneza.....	4
1.2. Mapa.....	5
1.3. Kompas.....	6
1.4. Punkt kontrolny.....	7
1.5. Rodzaje zawodów.....	8
1.6. Kategorie wiekowe.....	10
2. Przed zawodami.....	11
3. W trakcie zawodów.....	23
4. Po zawodach.....	30
5. Zawody w drużynie.....	30
6. Źródła.....	31

Wstęp

Historia organizacji biegów na orientację w Hufcu ZHP Świdnica ma bardzo bogatą tradycję. Pierwsze zawody odbyły się w 1970 roku. Jeszcze kilkanaście lat temu organizowane były cztery edycje zawodów, tzw. ranking, o każdej porze roku, a na koniec odbywało się podsumowanie i wręczenie nagród w klasyfikacji generalnej w poszczególnych kategoriach wiekowych podczas apelu hufca przy okazji Święta Niepodległości. Każde takie zawody organizował inny zespół:

- zimowe - drużyny starszoharcerskie i wędrownicze,
- wiosenne - Krąg Instruktorski "Szrot",
- letnie - Krąg Instruktorski "Mrówkojady",
- Jesienny Marsz na Azymut - X Młodzieżowy Krąg Instruktorski "Szefczyki".

Obecnie, niestety, nie jest to już tak popularna dziedzina harcerska, a w naszym hufcu odbywa się jedna tego typu impreza w roku, dla podtrzymania tradycji. Instruktorzy, którzy kiedyś startowali w zawodach, obecnie nie mają problemu z orientacją w terenie i nauczaniem swoich podopiecznych podstaw terenoznawstwa. Niestety są też tacy, którym orientacja w terenie nie przychodzi łatwo, nie potrafią przekazać właściwie wiedzy, nie organizują tego typu zajęć. Dlatego też frekwencja podczas zawodów jest raczej stała i przeważnie z tych samych środowisk, które pracują z mapą.

Widząc ten problem oraz mając świadomość, że to w moich rękach, czy instruktorów, z którymi współpracuję w Kręgu Instruktorskim "Dęby" leży organizacja zawodów na orientację w naszym hufcu postanowiłam stworzyć ten poradnik. Może zachęci to większe grono instruktorów do sięgnięcia po tę formę pracy z harcerzami, a mi uda się trochę "odczarować" tę, niepotrzebnie uznaną za trudną, dyscyplinę.

phm. Kamila Cygan

1. PODSTAWOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE BIEGÓW NA ORIENTACJĘ

Bieg na orientację to jednym zdaniem dyscyplina, w której zawodnicy, przy użyciu mapy i kompasu, mają za zadanie przebiec określoną trasę w terenie, odnajdując punkty kontrolne - a to wszystko w jak najkrótszym czasie.

Wybór trasy, którą zawodnik pokona pomiędzy punktami kontrolnymi należy do niego i bardzo często właśnie to decyduje o wyniku zawodów. I o to właśnie w biegach na orientację chodzi.

Warunkiem niezbędnym do tego, aby zawodnik mógł zostać sklasyfikowany jest właściwa kolejność podbicia punktów kontrolnych. Start zawodników odbywa się wg wcześniej ustalonej listy startowej. Mapę z zaznaczonymi punktami kontrolnymi zawodnik dostaje tuż przed startem.

1.1. GENEZA

Biegi na orientację wywodzą się ze Skandynawii. Pierwsze zawody zostały rozegrane w Norwegii pod koniec XIX wieku. Początkowo w zawodach brali udział wojskowi i mieli do pokonania znacznie dłuższe dystanse niż dzisiaj.

Rozkwit biegów na orientację przypada na czasy po I wojnie światowej. W tym czasie biegi na orientację zawitały również do Szwajcarii, ZSRR czy na Węgry.

Z kolei po II wojnie światowej zawody zaczęto organizować również w państwach Europy Środkowej, a także na innych kontynentach - w Azji, Ameryce Północnej czy Australii i Nowej Zelandii.

W 1961 roku w Danii została utworzona Międzynarodowa Federacja Sportów na Orientację (International Orienteering Federation - IOF). Obecnie IOF zrzesza 78 państw i co roku organizuje Mistrzostwa Świata w tej dyscyplinie (Seniorów i Juniorów).

W Polsce idea biegów na orientację została zapoczątkowana w latach 60. XX wieku. Popularyzacją tej dyscypliny zajmowały się różne zrzeszenia, a od 2006 roku jest to Polski Związek Orientacji Sportowej (PZOS).

Obecnie PZOS zrzesza ponad 1 000 zawodników w ponad 100 klubach. Co roku zawodnicy należący do kadry narodowej biorą udział w najważniejszych imprezach biegowych na świecie.

W Polsce do najważniejszych przedsięwzięć orienteringu należą Grand Prix Polonia, Wawel Cup czy Baltic Cup.

1.2. MAPA

Mapa do biegów na orientację jest dokładniejszą wersją mapy topograficznej. Określa tzw. przebieżność lasu, która ma wpływ na to, jaką drogę wybierze zawodnik, aby dostać się do kolejnego punktu kontrolnego.

Podstawowe kolory znajdujące się na mapie to:

- biały - las dobrze przebieżny, łatwy do pokonania,
- żółty - łąka, pola uprawne,
- odcienie zielonego - gęstość roślinności, im ciemniejszy kolor, tym las trudniejszy do przebycia,
- niebieski - obiekty wodne: strumienie, bagna, jeziora, studnie,
- brązowy - rzeźba terenu: wzniesienia, obniżenia, muldy, wąwozy, kopce,

- czarny - pozostałe charakterystyczne szczegóły: drogi, ścieżki, kamienie, pańniki, ambony.

Skala mapy do biegu na orientację wynosi najczęściej 1:15 000 lub 1:10 000. Szczegółowość takiej skali mapy pozwala na zawarcie nawet najmniejszych elementów występujących w terenie. Najczęściej występujące cięcie warstwiczne to 5 m, które wskazuje nam różnice wysokości. Góra mapy zawsze wskazuje kierunek północny.

Trasa biegu ustalana jest dla poszczególnych kategorii wiekowych. Różni się długością oraz stopniem trudności. Kolorem czerwonym na mapie określa się:

- start - trójkąt skierowany wierzchołkiem do pierwszego punktu kontrolnego,
- punkt kontrolny - okrąg, którego środek wyznacza miejsce ustawienia punktu kontrolnego, kolejne punkty są ponumerowane i połączone linią prostą,
- meta - dwa okręgi, jeden zawarty w drugim.

1.3. KOMPAS

Najczęściej używany jest w celu zorientowania mapy z kierunkiem północnym. Niektórzy zawodnicy używają kompasu by poruszać się na azymut. Przemieszczają się z jednego punktu kontrolnego do drugiego przy pomocy wyznaczonego azymutu.

Azymut jest to kąt zawarty między północą, a kierunkiem marszu.

1.4. PUNKT KONTROLNY

Klasyczny stojak będący punktem kontrolnym swoim kształtem przypomina literę T. Zaostrenie u dołu stojaka pozwala łatwo wbić go w ziemię. Stojak posiada swój numer/kod (najczęściej w zakresie 30-100) oraz urządzenie potwierdzające obecność na punkcie, czyli perforator karty startowej (w sposobie tradycyjnym) lub urządzenie elektroniczne, w którym zawodnik odbija swój chip (w sposobie nowoczesnym). W celu lepszej lokalizacji punktu kontrolnego na stojaku zawieszony jest lampion w kolorze biało - pomarańczowym.

W sposobie tradycyjnym zawodnik potwierdza swoją obecność na punkcie kontrolnym poprzez odcisnięcie perforatora w odpowiedniej kratce papierowej karty startowej. Każdy perforator ma swój unikatowy kształt, po tym można rozróżnić, czy zawodnik odbił odpowiedni punkt.

W drugim, coraz częściej spotykanym, sposobie, zwłaszcza na dużych imprezach biegowych, potwierdzeniem obecności

zawodnika na punkcie kontrolnym jest system elektroniczny SPORT Ident. Zawodnik posiadający na palcu chip właściwie nie musi się przy punkcie zatrzymywać, system sam odnotuje jego obecność, a organizator na specjalnym wydruku widzi, o której godzinie zawodnik był na danym punkcie.

Aby lepiej określić położenie punktu kontrolnego stosuje się piktogramy, czyli symbole obrazkowe. Tabela z piktogramami jest nadrukowana na mapę lub do niej przyklejona. Każdy punkt kontrolny opisany jest w ten sam sposób:

- pierwsza kolumna - liczba porządkowa punktu kontrolnego,
- druga kolumna - kod punktu kontrolnego,
- trzecia i kolejne kolumny - piktogramy.

W tabeli z piktogramami najczęściej umieszczone są jeszcze takie informacje jak:

- kategoria wiekowa,
- długość trasy,
- dystans dobiegu od ostatniego punktu do mety.

1.5. RODZAJE ZAWODÓW

Do różnych form zawodów na orientację należą:

- narciarski bieg na orientację - mapa przypomina tę do biegów, ale dodatkowo zawiera nadrukowane linie w kolorze zielonym, które informują zawodników, jaki jest stan przygotowania drogi do poruszania się na nartach biegowych, by mieć wolne ręce zawodnik mapę zamontowaną ma na specjalnym mapniku na klatce piersiowej,
- rowerowa jazda na orientację - zawodnik pokonuje odległości pomiędzy punktami kontrolnymi na rowerze

górkim, mapa zawiera mniej szczegóów i jest przymocowana na tzw. mapniku mocowanym do roweru,

- radioorientacja sportowa - to połączenie biegów na orientację z namierzaniem ukrytych nadajników radiowych w terenie, zawodnik wyposażony jest w mapę, busolę i specjalny odbiornik, a zadaniem jego jest odnalezienie od 3 do 5 nadajników, w zależności od kategorii wiekowej,
- biegi na orientację.

Spośród rodzajów zawodów w biegach na orientację można wyróżnić:

- sprint,
- bieg średniodystansowy,
- bieg klasyczny,
- bieg długodystansowy,
- sztafety,
- nocny bieg na orientację.

1.6. KATEGORIE WIEKOWE

Zawodnicy biegają w swoich kategoriach wiekowych, które mają związek z rokiem urodzenia. Dla kobiet i mężczyzn przewidziano osobne kategorie.

WIEK	KATEGORIA Kobiet	KATEGORIA MĘŻCZYŹN
NAJMŁODSI DO 10 LAT	K 10	M 10
DZIECI 11-12 LAT	K 12	M 12
MŁODZICY 13-14 LAT	K 14	M 14
JUNIORZY MŁODSI 15-16 LAT	K 16	M 16
JUNIORZY 17-18 LAT	K 18	M 18
WETERANI/ SENIORZY	K OPEN	M OPEN

Tyle słowem teoretycznego wstępu. Teraz czas na praktyczne przygotowania do organizacji harcerskich zawodów na orientację.

2. PRZED ZAWODAMI

Pierwszym krokiem, jaki należy podjąć jest wybór miejsca do organizacji zawodów. Po zawodach The World Games we Wrocławiu w 2017 roku na stronie PZOS dostępnych jest wiele map parków, lasów czy terenów miejskich, gdzie organizowane były zawody i często występują w nich tzw. stałe punkty kontrolne. Ale nie punkty są tu najbardziej istotne.

Gdy wybierzemy już miejsce zawodów konieczne jest opracowanie regulaminu oraz preliminarza imprezy. Informacje, które należy w nim umieścić to:

- termin i miejsce zawodów,
- miejsce i godzina zbiórki uczestników na wyjazd oraz planowana godzina powrotu,
- kategorie wiekowe z wyszczególnionym rokiem urodzenia,
- program zawodów,
- informację o terminie zgłoszeń oraz wysokości wpisowego,
- świadczenia organizatorów,
- informację o mapie, którą otrzymają zawodnicy, jej skali,
- obowiązkowe wyposażenie uczestnika,
- informację o nagrodach,
- klauzulę dot. danych osobowych, wizerunku.

Na końcu tego dokumentu powinna znaleźć się karta zgłoszeniowa zawodników oraz podpisana przez opiekuna deklaracja odpowiedzialności za podopiecznych. Tabela do zgłoszenia zawodników powinna zawierać imię i nazwisko, rok urodzenia oraz kategorię wiekową do uzupełnienia przez drużynowego.

Po uzyskaniu akceptacji komendy hufca kolejnym krokiem jest rozpowszechnienie regulaminu i zachęcenie do udziału drużynowych.

Na tym etapie dobrze jest już wiedzieć, kto będzie z nami współpracował przy organizacji zawodów. Kto będzie budowniczym tras, kto przygotuje całą dokumentację oraz kto pomoże w samym dniu zawodów.

Po zebraniu zgłoszeń od drużynowych należy sporządzić listę poszczególnych kategorii wg poniższego wzoru:

KATEGORIA ...				
Lp.	Imię i nazwisko	Drużyna	Czas	Miejsce

Dzięki zebraniu informacji (przed zawodami uzupełnione będą pierwsze trzy kolumny) na tego typu listach można:

- przekazać informację budowniczemu tras, dla ilu kategorii ma przygotować trasy,
- przygotować odpowiednią liczbę dyplomów,
- kupić odpowiednią liczbę nagród (często jest tak, że nie do wszystkich kategorii zgłoszą się zawodnicy i wtedy wiadomo, że np. dla kategorii K 18 nie należy kupować nagród),
- przygotować karty startowe oraz wywieszki,
- stworzyć listę startową.

Budowanie tras polega na ustaleniu w jakich miejscach w lesie umieszczone zostaną punkty kontrolne. Są to najczęściej miejsca charakterystyczne, jak samotne drzewo, dołek czy skrzyżowanie dróg. Trudność tras (czyli zarówno dystans jak i rozmieszczenie punktów) wzrasta wraz z kategorią wiekową.

Dużym ułatwieniem dla budowniczego tras jest zwyczaj, że młodsza trasa męska i starsza trasa kobieca są takie same. Czyli de facto budowniczy tras ma do przygotowania takie trasy:

- K 10 i M 10 - wspólna,
- K 12,
- M 12 i K 14 - wspólna,
- M 14 i K 16 - wspólna,
- M 16 i K 18 - wspólna,
- M 18 i K OPEN - wspólna,
- M OPEN.

Zakładając oczywiście, że we wszystkich kategoriach są zgłoszeni zawodnicy.

Przykładowa mapa trasy K 12

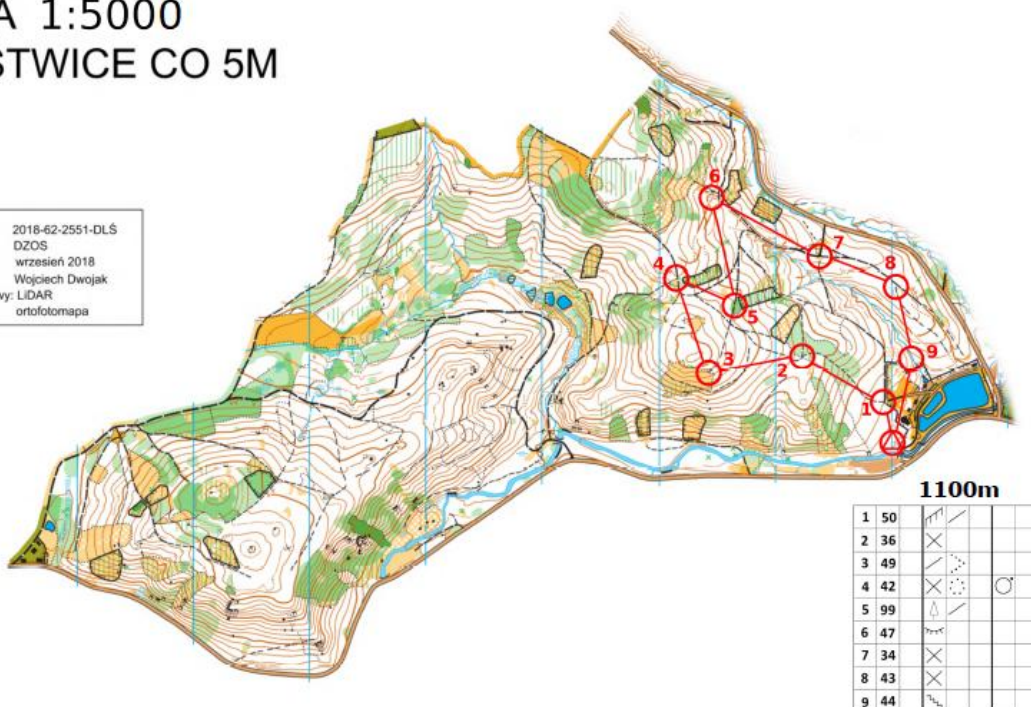
ZŁOTY LAS - NAD ZALEWEM

K-12

SKALA 1:5000

WARSTWICE CO 5M

Numer PZOS: 2018-62-2551-DLŚ
Właściciel: OZOS
Aktualność: wrzesień 2018
Autorzy: Wojciech Dwojak
Materiał podkładowy: LIDAR
ortofotomapa

Przykładowa mapa trasy M OPEN

ZŁOTY LAS - NAD ZALEWEM

M-OPEN

SKALA 1:5000

WARSTWICE CO 5M

Numer PZOS: 2018-62-2551-DLŚ
Właściciel: DZOS
Aktualność: wrzesień 2018
Autorzy: Wojciech Dwojak
Materiał podkładowy: LiDAR
ortofotomapa

Jak widać, powyższe mapy bardzo się od siebie różnią. Zarówno dystansem, jaki mają do pokonania zawodnicy, ilością punktów oraz ich rozmieszczeniem w lesie.

Piktogramy, czyli symbole graficzne punktów opracowuje się, gdy znane są już miejsca rozmieszczenia punktów kontrolnych. Tabele z piktogramami na mapie nie posiadają wyjaśnienia, jedynie symbole graficzne. Doświadczeni zawodnicy powinni już te symbole znać.

Ponieważ zawodnicy swoje trasy poznają dopiero na minutę przed startem poniższa lista może być jedynie przypomnieniem sobie tych symboli lub po prostu czasem by się ich nauczyć, by w momencie, w którym otrzymają swoją mapę wiedzieli, co dany symbol oznacza.

D,E – opisuje obiekt(y) przy którym stoi PK

Formy terenu

	taras
	nosek
	mulda
	skarpa ziemna
	kamienitom
	wał ziemny
	rywna erozyjna
	suchy rów, okop
	górkę
	kopczyk, mała górkę
	siodło
	zagłębienie terenu
	małe zagłębienie
	dół
	teren nierówny

Skąły i kamienie

	ścianka skalna, urwisko
	filar skalny
	jaskinia
	kamień
	pole skalne
	grupa kamieni
	obszar kamienisty
	płyta skalna
	szczelina skalna

Wody i bagna

	jezioro
	staw
	dół z wodą
	strumień, rów z wodą
	mały rów z wodą
	wąskie bagno
	bagno
	wysepka
	studnia
	źródło
	basen, zbiornik z wodą

Roślinność

	teren otwarty, pole
	teren półotwarty
	róg lasu
	polana
	gęstwina
	żywoplot
	granica kultur
	kępa drzew, zagajnik
	drzewo
	karpą

Obiekty budowlane i inne

	drogę
	ścieżkę
	przecinkę
	most
	linię elektryczną
	słup
	tunel, przepust
	mur, wał kamienny
	ogrodzenie
	furtkę, bramę
	budynek
	powierzchnię utwardzoną
	ruinę
	rurociąg
	wieżę
	platformę
	kamień graniczny
	paśnik
	mrowisko
	mielerz węglowy
	pomnik
	przejście pod budynkiem
	schody
	inny obiekt sztuczny
	inny obiekt sztuczny

E – dodatkowy opis obiektu

	płaski
	płytki
	głęboki
	zarośnięty

	w otwartym terenie
	skalisty
	zabagniony
	piaszczysty

	iglasty
	liściasty
	zrujnowany

F – dodatkowe szczegóły dotyczące obiektu

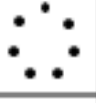

skrzyżowanie

rozwidlenie

wymiary obiektu

Piktogramy trasy K 12

Z poniższej tabeli zawodniczki dowiadują się, że na ich trasie mają do odnalezienia 9 punktów kontrolnych, o poszczególnych numerach 50, 36, 49, itd., które znajdują się kolejno: na ścieżce przy ogrodzeniu, na skrzyżowaniu dróg, na drodze przy granicy kultur, itd.

1	50						
2	36						
3	49						
4	42						
5	99						
6	47						
7	34						
8	43						
9	44						

Piktogramy trasy M OPEN

1	47						
2	37						
3	41						
4	46						
5	39						
6	40						
7	33						
8	32						
9	38						
10	49						
11	42						

Kiedy budowniczy tras przygotuje już trasy dla poszczególnych kategorii sędzia główny musi przygotować tzw. "wzorcówki". Są to karty startowe z odbitymi perforatorami odpowiednich punktów kontrolnych.

Wzorcówki do tras K 12 i M OPEN:

NAZWISKO								MINUTY	SEKUNDY					
IMIĘ	WZORCÓWKA							META						
DRUŻYNA	K 12							START						
KATEGORIA								CZAS						
1	50	2	36	3	49	4	42	5	99	6	47	7	34	R 1
8	43	9	44	10		11		12		13		14		R 2

NAZWISKO								MINUTY	SEKUNDY					
IMIĘ	WZORCÓWKA							META						
DRUŻYNA	M OPEN							START						
KATEGORIA								CZAS						
1	47	2	37	3	41	4	45	5	39	6	40	7	33	R 1
8	32	9	38	10	49	11	42	12		13		14		R 2

Karta startowa to indywidualny "dokument" zawodnika, na której to zaznacza swoją obecność na punktach kontrolnych. Organizator wpisuje wcześniej dane zawodnika oraz minutę startową, a w ponumerowanych polach zawodnik odbija perforatorem odpowiedni punkt kontrolny.

Zadaniem organizatora jest przygotowanie kart startowych dla wszystkich zawodników i pogrupowanie je w odpowiednie koperty wg kart zgłoszeniowych drużyn i gromad. Jeden zawodnik otrzymuje jeden egzemplarz karty startowej. Wyjątkiem są karty startowe dla zuchów - tu przypada jedna karta na parę.

Tak prezentuje się właśnie karta startowa dla zuchów:

NAZWISKO	SROKA	RAMUT		MINUTY			SEKUNDY	
IMIĘ	JULIA	OLA	META					
DRUŻYNA	29 ŚGZ "LEŚNI TROPICIELE"		START	0	1	5	0	0
KATEGORIA	K 10		CZAS					
1	2	3	4	5	6	R 1	R 2	

A tak dla pozostałych kategorii wiekowych, w których zawodnicy startują indywidualnie:

NAZWISKO	PIEKARZ				MINUTY			SEKUNDY	
IMIĘ	JAKUB			META					
DRUŻYNA	10 ŚDH "MRÓWKOJADY"			START	0	2	8	0	0
KATEGORIA	M 14			CZAS					
1	2	3	4	5	6	7	R 1		
8	9	10	11	12	13	14	R 2		

Wywieszki to mniejsze karteczki, które początkowo zawierają informację o danych zawodnika, a po przybiegnięciu na metę uzupełniane są o kolejne dane, ale o tym później.

Oto wywieszka zuchowa:

GROMADA:	29 SGZ "Leśni Tropiciele"
IMIĘ:	JULIA
NAZWISKO:	SROKA
IMIĘ:	OLA
NAZWISKO:	RAMUT
KATEGORIA:	K 10
CZAS:	

A to wywieszka zawodników wyższych kategorii:

DRUZYNA:	10 ŚDH :Mrówkojady"
IMIĘ:	Jakub
NAZWISKO:	Piekarz
KATEGORIA:	M14
CZAS:	

Lista startowa jest jednym z ważniejszych dokumentów na zawodach. W zależności od ilości zgłoszonych zawodników w poszczególnych kategoriach przydziela się im konkretne minuty startowe. Na początek trzeba wziąć pod uwagę najliczniej obstawione kategorie wiekowe i tu pomocny będzie wcześniej opracowany dokument "Listy kategorii".

Przykładowo: wiemy, że kategoria K 12 ma 20 zawodniczek. Dlatego, by dziewczynki mogły startować w odpowiednich odstępach czasowych (czyli 2 minuty, a najlepiej gdyby były to 3 minuty) lista startowa będzie miała 40 minut startowych. Do tej liczby dopasowuje się kolejne kategorie, np. M 14 liczy 5 zawodników, więc będą oni startować w 8 - minutowych odstępach, a kategoria M OPEN ma 2 zawodników, więc wystartują z 20 - minutowym dystansem czasowym.

By powstawanie listy startowej było sprawiedliwe powinno się do danej minuty startowej zawodników losować. Dodam, że to

w jakiej minucie startowej zawodnik startuje ma bardzo duże znaczenie. Im wcześniejsza minuta tym większa szansa, że kolejny zawodnik z jego kategorii go dogoni, a jeśli wystartował później, a wbiegną razem na metę, to automatycznie ten drugi zawodnik będzie miał lepszy czas. Jeśli ktoś jest ostatnim zawodnikiem startującym w swojej kategorii wiekowej, wie, że nikt go nie goni, za to on może dogonić wcześniejszych zawodników i uzyskać lepszy czas.

Oto przykładowy fragment listy startowej:

MINUTA STARTOWA	IMIĘ I NAZWISKO	KATEGORIA	DRUŻYNA
00	SUCHOROWSKA INGA ABANSHYNA SOFIJA	K 10	5 ŚGZ
	SOKOŁOWSKI IGNACY	M 12	29 ŚDH
01	TUROWICZ RÓŻA	K 12	29 ŚDH
	ROZENEK BARTOSZ	M 14	10 ŚDH
02	DEREŃ WERONIKA SPYCHAJ OLIMPIA	K 10	29 ŚGZ
	MARUSZEWSKI PAWEŁ	M OPEN	ZHP Ś-CA
03	ROZENEK ALEKSANDRA	K 12	10 ŚDH
	PODOLAK ZOFIA	K 14	10 ŚDH
04	PARUŻYŃSKA LILIANA HEJDUCKA NADIA	K 10	10 ŚGZ
	BORKOWSKI PIOTR	M 16	29 ŚDSH
05	RAMUT PATRYCJA	K 12	29 ŚDH
	ŻABROWSKI ALEKSANDER	M 18	29 ŚDH

Zwyczajowo jedną listę startową wywiesza się w miejscu widocznym dla zawodników. Drugi egzemplarz jest w posiadaniu organizatorów z punktu startu, na którym nanosi się wszelkie zmiany - nieobecność zawodnika itp.

Pamiętać trzeba jeszcze o pocięciu wstążki lub bibuły dla kategorii zuchowej. Zawsze warto mieć jeszcze ze sobą zapas i nożyczki, by w razie czego dociąć ją na bieżąco.

Ostatnią sprawą do ogamienia przed zawodami jest opracowanie listy sprzętu do zabrania. Są to:

MAPY W KOSZULKACH	SZPILKI / ŚLEDZIE	ARTYKUŁY BIUROWE
BUSOLE	MŁOTEK	NAGRODY
ZEGAR	GWIZDEK	DYPLOMY
NAMIOTY	LISTA STARTOWA	MAZAKI
STOŁY	LISTA KATEGORII	WINDERY
ŁAWY	STOPERY	APARAT
KRZESEŁKA TURYSTYCZNE	TABLICA	BANERY START / META
LINKA / TASMA	SZNUREK	

3. W TRAKCIE ZAWODÓW

Dzień, w którym odbywają się zawody dla organizatorów rozpoczyna się wcześnie rano, ponieważ jest dużo spraw do załatwienia, których nie można przygotować wcześniej.

Po przyjeździe na miejsce zawodów każdy z organizatorów powinien znać wcześniej swoje zadania i od razu wziąć się do pracy.

Dwie lub trzy osoby powinny pójść rozstawić do lasu stojaki i lampiony (punkty kontrolne) ze specjalną mapą, która zawiera numer/kod punktu kontrolnego.

ZŁOTY LAS - NAD ZALEWEM

MASTERPLAN

SKALA 1:500

WARSTWICE CO 5M

Numer PZOS:	2018-62-2551-DLŚ
Właściciel:	DZOS
Aktualność:	wrzesień 2018
Autorzy:	Wojciech Dwojak
Materiał podkładowy:	LIDAR ortofotomapa

Kolejne dwie osoby powinny iść rozwiesić tzw. "wstążkę". Może to być pocięta bibuła lub wstążka, którą rozwiesza się na drzewie, dla najmłodszej kategorii zuchowej. Zasada rozwieszania wstążki jest taka, że stojąc przy jednej powinno się widzieć

następną wstążkę jak i tą poprzednią. Daje to najmłodszym zawodnikom poczucie bezpieczeństwa.

W tym czasie pozostali organizatorzy mają do rozłożenia punkt startowy, w którym znajduje się zegar odmierzający czas oraz wydrukowane mapy pogrupowane w koszulki. Do przygotowania są również tzw. "boxy", czyli dwa prostokąty, do których wchodzi w odpowiednim momencie zawodnicy. Boxy przygotowuje się albo z pachołków albo z liny albo z taśmy i szpilek lub śledzi.

Ostatnią sprawą do przygotowania przed przyjazdem uczestników jest rozłożenie namiotu z biurem mety, umieszczenie tam niezbędnej dokumentacji, a także rozwieszenie sznurków na wyniki.

Biuro startu z widocznymi "boxami":

Podczas zawodów na starcie powinny znajdować się trzy osoby: jedna osoba wywołująca zawodników i sygnalizująca gwizdkiem upływ kolejnych minut. Druga osoba sprawdzająca, czy do pierwszego boxu wchodzi odpowiedni zawodnicy. Sprawdzenie następuje przy pomocy kart startowych. Trzecia osoba wydaje odpowiednie mapy zawodnikom znajdującym się w drugim boxie.

Po przyjeździe zawodników musi nastąpić odprawa kadry. Należy przypomnieć o zasadach bezpieczeństwa, co zrobić w przypadku zagubienia się, rozdać karty startowe zawodników.

W biurze mety przed samym startem zawodników drużynowi dokonują wszelkich zmian i informują o nieobecnościach zawodników. Zmian tych dokonuje się na liście kategorii oraz na liście startowej. Są to ważne informacje, które mówią nam o tym, żeby np. nie szukać w lesie danego zawodnika, który po prostu na zawody nie przyjechał.

W biurze mety konieczna jest obecność 5 osób dla komfortu pracy. Gdy zawodnicy zaczynają wracać na metę pierwsza osoba zapisuje na karcie startowej czas, a następnie odejmuje od niego minutę startową i tak powstaje wynik, który mówi nam o tym, w jakim czasie zawodnik pokonał swoją trasę.

NAZWISKO	PIEKARZ				MINUTY			SEKUNDY		
IMIĘ	JAKUB				META	1	3	5	3	3
DRUŻYNA	10 ŚDH "MRÓWKOJADY"				START	0	2	8	0	0
KATEGORIA	M 14				CZAS	1	0	7	3	3
1	2	3	4	5	6	7		R 1		
8	9	10	11	12	13	14		R 2		

Kolejna osoba w biurze mety, czyli sędzia główny, sprawdza z wzorcówką, czy zawodnik podbił odpowiednie punkty, czyli czy wzorki perforatorów się zgadzają. Jeśli tak zawodnik zostanie sklasyfikowany, jeśli nie otrzyma tzw. NKL, czyli nieklasyfikację.

Następnie osoba odpowiedzialna za listę kategorii nanosi wynik danego zawodnika do tabeli - wpisuje czas, albo NKL. Po przybiegnięciu wszystkich zawodników może uzupełnić ostatnią kolumnę tabeli - miejsca zawodników.

KATEGORIA M 14

Lp.	NAZWISKO IMIĘ	DRUŻYNA	CZAS	MIEJSCE
1	Piekarz Jakub	10 ŚDH	107,33	II
2	Cygan Błażej	29 ŚDSH	120,04	III
3	Rozenek Bartosz	10 ŚDH	83,39	I
4	Halicki Franciszek	10 ŚDH	NKL	

Ostatnie dwie osoby odpowiadają za wywieszki, jedna wypisuje je do końca, czyli wpisuje czas lub NKL, a druga osoba umieszcza wywieszkę na specjalnie przygotowanych sznurkach z kategoriami. Zadaniem tej osoby jest układanie w kolejności od najlepszego czasu do najgorszego zawodników.

DRUŻYNA:	10 ŚDH :Mrówkojady"
IMIĘ:	Jakub
NAZWISKO:	Piekarz
KATEGORIA:	M 14
CZAS:	107.33

Dobrze, gdy podczas zawodów jeden z organizatorów jest sędzią, który znajduje się w lesie, przy jednym z punktów kontrolnych, które na swojej trasie ma najczęściej zawodników. Sędzia odnotowuje podpisem na karcie startowej swoją obecność, a także sprawdza, czy zawodnik zdobywa punkty kontrolne we właściwej kolejności. Jeśli okaże się, że zawodnik pominął któreś punkty kontrolne albo zdobywa je nie po kolei sędzia na karcie zaznacza NKL oraz odsyła zawodnika do biura mety.

Po powrocie wszystkich zawodników z trasy (przed zawodami wyznacza się godzinę, do której wszyscy, bez względu na to czy odnaleźli punkty czy nie, mają powrócić na metę) następuje podsumowanie wyników na podstawie list kategorii. Do wypisania są dyplomy, co jest dość czasochłonnym zadaniem.

Pozostali organizatorzy przygotowują w tym czasie ceremonię zamknięcia zawodów. Należy sprawdzić, czy wszystkie przygotowane nagrody na pewno się przydadzą, ponieważ może okazać się, że nie wszyscy zawodnicy zostali sklasyfikowani. Warto

zadbać o odpowiednią ekspozycję nagród, podium czy windery/banery.

Organizatorzy, którzy przed zawodami byli rozłożyć punkty mogą w tym czasie udać się już do lasu, by punkty zebrać, dla oszczędności czasu.

4. PO ZAWODACH

Po zawodach zadaniem organizatorów jest uporządkowanie po sobie miejsca, w którym odbywają się zawody, odwiezienie sprzętu na miejsce, a także napisanie relacji z wydarzenia. Dobrze, gdyby relacji towarzyszyły również zdjęcia.

Konieczne jest również naniesienie "na czysto" wyników na listy kategorii.

5. ZAWODY W DRUŻYNIE

Powyższe rozważania dotyczyły organizacji zawodów na orientację dla szerszego grona, np. na poziomie hufca. Jednak warto zacząć od swojej jednostki. Można takie zawody zorganizować podczas jednej ze zbiórek, podczas dłuższego wyjazdu, jak biwak czy obóz lub zorganizować specjalną wycieczkę. Dużym ułatwieniem w organizacji takich zawodów w swojej jednostce jest to, że znamy zawodników, wiemy w jakim są wieku, dlatego do przygotowania jest mniejsza liczba tras.

Warto pomyśleć o cyklicznym organizowaniu takich zawodów, z końcowym podsumowaniem z nagrodami, co zmotywuje harcerzy do udziału w poszczególnych zawodach.

Ale żeby myśleć o organizacji zawodów, a potem o ich cykliczności trzeba pamiętać o terenoznawstwie w codziennej pracy z drużyną. Wpłatać elementy terenoznawcze podczas zbiórek, organizować trenażery azymutowe, uczyć czytania mapy, wyznaczania północy min. przy pomocy busoli.

6. ŹRÓDŁA

- Piotr Cych, Jacek Kozłowski, BIEG NA ORIENTACJĘ. Gry i zabawy z mapą i kompasem, Studio Wydawnicze Plan,
- Strona Polskiego Związku Orientacji Sportowej - orienteering.org.pl
- Portal o biegach na orientację - biegnaorientacje.pl
- Strona warszawskich biegów na orientację - orientraces.pl
- Historia harcerstwa świdnickiego w latach 1945 - 2005.